

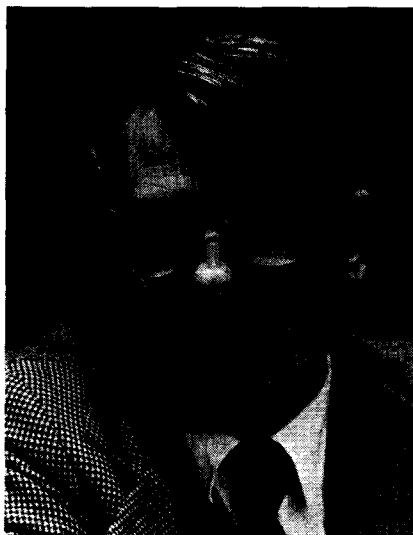
Dank u, 1988!

Vindt u het ook zo jammer dat 1988 voorbij is? In mijn ogen was dat het jaar van de eeuw. Er gebeurden geweldige dingen. Economisch wanbeleid noodzaakte Rusland en de Verenigde Staten hun duopolistische wereldmachtpositie prijs te geven. Dat maakte nieuwe, meer pluriforme machtsverhoudingen zichtbaar tussen de opkomende handelsblokken, waar *ESB* het laatste nummer van het jaar aan wijdde. De wat aangeslagen positie van de Grote Twee maakte het tevens mogelijk een aantal slepende regionale conflicten af te wikkelen, met als klappen op de vuurpijl een kans op vrijheid voor Namibië en een eerste gesprek tussen de VS en de PLO. De pluriformering van de macht deed de wereld ontspannen en om al dat goede nieuws te vieren keerde de wereldeconomie terug op haar groeipad. Wat een jaar! En dan praat ik nog niet eens over het Europese voetbalkampioenschap, waarin Nederland in drie dagen tijd met de twee vijandbeelden van de eeuw afrekende.

Naast Gullit en Van Basten werden er nog twee andere mensen onsterfelijk in 1988. Gorbachov, ingeklemd tussen de bedreigende uitdaging van de technologische vooruitgang in het westen en de economische groei in China, riep met zo'n zeventig jaar vertraging de Russische revolutie uit. Na honderden jaren van onderdrukking en terreur krijgen de boeren daar eindelijk hun kans en krijgen de burgers een begin van economische, sociale en misschien zelfs wel politieke rechten. Maar Rusland is natuurlijk geen China, dat is het zorgelijke aspect. Beweging brengen in een land dat nog nooit bewogen heeft is geen peuleschil. Een achteruitstrevend blad als *The Economist* moet dan ook meteen weer melden dat de Russische boeren vooralsnog nauwelijks hebben gereageerd op prikkels (misschien hebben die boeren wel rationale verwachtingen, denk ik dan). Snel zal het allemaal niet gaan, nee. Wij in West-Europa zullen moeten bidden dat Gorbachov zijn generaals en zijn apparatchiks in de hand kan houden tot hij zijn eerste succes kan laten zien.

Onder normale omstandigheden zou het ontspanningsproces al stukgelopen zijn op Amerika. Rusland zwak? Hop, de beuk erin. Maar nu komt mijn laatste held-van-het-jaar in beeld: Reagan, die met zijn onsterfelijk incompetentie belastingspolitiek zijn land dusdanig heeft verzwakt dat het het even rustig aan moet doen. En zo leverde 1988 zijn on-

D.J. Wolfson

verwachte bonus op: als afrekening voor zeventig jaar immobilisme in Rusland en acht jaar fiscaal wanbeleid in de Verenigde Staten staat de zaak van de wereldvrede er beter voor dan ooit.

De vraag is wat we met die bonus doen, in 1989 en daarna. Mondiaal moeten we de interdependentie tussen de handelsblokken maximeren, niet omdat vrijhandel zo'n dierbare leerstelling is, maar omdat Schuman en Adenauer ons geleerd hebben dat vervlechting animositeit wegneemt. In onze Atlantische relatie moet de Europese Gemeenschap president Bush nog vóór zijn regeringsverklaring duidelijk maken dat een hoge rente of een harde landing van de dollar niet zal worden geaccepteerd. Amerika zal, net als ieder ander, gedwongen moeten worden zijn begrotingspolitieke instrumentarium in te zetten als onderdeel van het mondiale aanpassingsproces, anders kan de groei ons weer uit handen vallen.

Er moet nogal wat, zult u zeggen. Kan dat ook allemaal? Natuurlijk kan dat. Het probleem is eigenlijk verbijsterend eenvoudig. Amerika is in de ban van de overbesteding, met de federale begroting als het gat waarin de toch al lage nationale besparingen weglekken. Dat gat moet dicht, en dat vergt echt geen grote offers: een optrekken van de accijnzen op benzine, tabak en sterke drank naar het gemiddelde OESO-niveau, het dood laten bloeden van het SDI en wat minder speelgoed voor de marine. De Amerikanen hebben een marine die meer gericht is op prestige en machtsvertoon in een inmiddels achterhaalde mondiale interventieneiging

dan op concrete defensietaken. Waar het uiteindelijk op aankomt is de escortetaak op de Atlantische oceaan en daar heb je fregatten voor nodig, geen slagschepen. Daar kan voor miljarden bezuinigd worden, zonder dat de veiligheid ook maar een cent minder wordt. Laat Europa daar dan op aandringen, met een versterking van de eigen conventionele landstrijdkrachten als geloofwaardig tegenbod. Kunnen we die Amerikaanse overbestedingen wel missen? Als kiespijn, ja. Er dreigt daar oververhitting. Voor de continuïteit van onze eigen groei – en een hernieuwde groei in de derde wereld – hebben we meer aan een lage reële rente en een stabiele dollar dan aan een prolongatie van de Amerikaanse uitverkoop. Met een lagere rente schudt Europa moeiteloos hele tankdivisies uit zijn mouw. Dan zul je zien hoe snel Gorbachov verder wil ontwapenen, met een zelfbewuste buurman op de stoep.

Waarom doen we dan niets? Omdat Europa nog steeds niet uitkomt boven navelstaren op de eigen dorpspolitiek. We vinden het zo knap dat Delors formeert zonder ruzie dat we vergeten op te merken dat die man al lang naar Washington had gemoeten, met Andriessen en die Duitser onder zijn arm. Zo leuk dat Duisenberg (als president van de Bank voor Internationale Betalingen) Gorbachov adviseert dat we vergeten te vragen of hij de arm van Greenspan al uit de kom heeft. En wat koopt die Thatcher eigenlijk, voor haar special relationship? Er moet maar eens iets gebeuren, vind ik. Zo. Ik heb de wereld weer op orde, voor 1989. Nou mijn bureau nog.